

JUSZUF IDRISZ*

Az utazás

Utánunk az özönvíz! Ne félj! Azonnal indulunk. Elutazunk innen messzire, messzire. Oda, ahol senki nem árthat neked és nekem. Ahol teljes biztonságban leszünk végre, és szabadok, ahogy elejétől szeretted volna. Ne félj! Ne félj! Mindent elterveztem. Minden rendben lesz. Tudom, hogy kedveled a sötétkéket. Akkor itt van ez a nadrág. Itt a kabát. A piros nyakkendőt választanád, ismerem az ízlésed. Igen, nem vagy túl elegáns, de általában úgy öltözől fel, hogy jól mutass. Meg kell fészülködöd. Segítetek. Nem tudod, mennyire tetszik nekem a hajad. Teljesen ősz, ritka és kusza, alig rejti a kopaszságodat, így aztán könnyen fészülhető. Én magam fészülöm át a hajad. Aztán ugyanazzal a kefével megigazítom a bajuszodat. Tetszik ez a fajta bajusz. Ezerszer láttam, ahogy csinosítod, mindent szerettem, amit csinálsz. Mindent, ami szokásoddá lett, és azt is, ami már szinte mániáddá. Végtelen örömet érzek. Tudod? A kezdés örömét, amiről senki más, csak mi ketten tudhatunk. Nem, ezúttal nem orvoshoz megyünk, ahogy máskor rendszeren, hiszen nem vagy beteg, és nem az unalmas rokonokhoz vezető útra kísérlek el, maradjon hát ez az út a mi titkunk.

A lift ajtaja becsukódik. Lentebbről hívják, ott várhatja valaki. Nem baj, kíméld magad! Támaszkodj rám, ne törődj semmivel. Olyan sokszor támaszkodtam én rád, oly sokszor cipeltél engem, amikor alvást tettettem, csak ezért, hogy felvegyél, és a válladra hajthassam fejem, hogy karjaid átöleljenek, biztonságban tudva magam. A legédesebb, legkellemesebb és legizgalmasabb biztonságban. Támaszkodj rám, és ne félj! Nézzenek csak ránk gyanúsán a liftbe szálló emberek, gondoljanak, amit akarnak. Most látjuk őket először és utoljára. A portással nem lesz baj, a kezemben a tíz piaszter. Abdallah bácsi, nyissa ki az autót! Már fut is, megelőz minket. Segít téged beültetni a kocsiba. Most pedig helyezd magad kényelembe. Tedd a lábad egymás fölé, mint ahogy mindig, így volt számodra kényelmes. Panaszkodj csak, hogy az autóm kicsi, a lábad meg hosszú! Mindig mosolyogtam ezen, és hallgattam. Gyűjtás, sebességváltó, első fokozat. Az autó elindul. Második fokozat. Elhagyjuk az utcát. Harmadik fokozat. Fordulunk a téren. Te meg én, egyedül. Az autó egyenesen és

* JuszuF Idrisz (1927-1991) a 20. századi egyiptomi irodalom kimagasló képviselője; novellákat, regényeket, színdarabokat írt, rengeteg újságcikket publikált, és volt szerkesztő is. 1945-52 között egyetemistaként aktív szerepet vállalt az Egyiptom felszabadításáért küzdő politikai csoportosulásokban, emiatt többször is bebörtönözték. 1952-től indult orvosi és írói pályafutása is, ő alapozta meg Egyiptomban a novella műfaját. 1959-ben jelent meg első regénye *A bűn*, amelyet az irodalomtörténészek az akkori arab irodalom csúcspontjaként értékelték. Számos egyiptomi és arab irodalmi díjat kapott. A Stockholmi Akadémia jelölte Nobel díjra is. Irodalmi alkotásait 24 nyelvre fordították.

gyorsan halad. Sikerült. Óriási szerencsénk volt. Végre itt vagyunk az autóban, egyedül mi ketten, és utazunk.

Tudod, hogy ez nem az első alkalom, amikor beültetlek az autómba, és én vezetek. Nem az első alkalom, amikor magunk vagyunk, viszont azt nem tudod, hogy én ezúttal tényleg úgy érzem, mintha először lennék veled. Én testestől-lelkestől veled vagyok, és te testestől-lelkestől velem vagy, és értem. Most nincsen rajtad kívül társam, és neked sincs társad rajtam kívül. Te az enyém vagy mindenestül, ahogy én a tiéd. És az a legszebb, képzeled, hogy így maradunk mindörökre.

Az utcák zsúfoltak, az emberek háborgó tengerként veszik körbe az autót, a mi szigetünket. Pillantásaik akár a veszedelmes dinoszauruszoké, a szigetre zúdulnak majd, ellepik azt, minket megfojtva és elnyelve. Te asszony, vénlány! Nézz magad elé! Nem láttál még fiatalembert vezetni, aki mellett egy sötétkék öltönyös, vörös nyakkendőös férfi ül? Csoda ez? Vagy talán egy különös jelenség?

De kár! A lámpa pirosra váltott, sokáig piros maradt, egy örökkévalóságnak tűnt. Piroslott, izzott, égtem, éreztem a szagát, mintha emberi bőr égne... az én bőröm. Sárgára vált, a tűz kialszik, aztán zöld lesz, nyílsebesen nekiindulhatunk újra, az egész térségre, a megművelt területekre, a növényekre és a fákra zöld fény kerül szét. Az élet fény, ami megtestesül és virágba borul. A sárga semmiképp nem piros, sárga a búza, a búzamező hullámszik, a hullámszás erősödik, a fák csúcsai is hajladoznak, a fejed is ide-oda hajlik, egyetértesz hát? Boldognak érzem magam. Azt hiszem, hogy vagy te lettél olyan meggondolatlan, mint én, vagy én lettem annyira megfontolt, mint te. Vagy te lettél fiatalabb, vagy én idősebb, nem tudom. Csak azt tudom, hogy mindazt, amit meg akartam találni benned, megtaláltam, és azzá lettem, amivé lenni akartam. Mindent, amit utáltam, nem utálok többé. Minden, ami neked nem tetszett bennem, már tetszik neked. Ez maga a csoda. Azt akarod, hogy én te legyek, és én azt akarom, hogy te én legyél, eggyé váltunk, és itt repülünk, repülök az autóval és veled, vidáman cikázva vezetek, a földet alig érintve száguldok. Te nem tudsz vezetni, nemzedéked a vasút korából való. A vasút nem hagy választást, csak a szolgáltatást választhatod, én már az autók korában születtem, az autó a szabadság, az autó az ésszerűség, a szabad választás, te határozod meg, hogy mikor és hova indulsz, hol állsz meg, merre fordulsz, és csak rajtad múlik, hogy mikor akarsz véget vetni az utazásnak.

Állj meg!

Meg kell állni! A városból kifelé vezető úton vagyunk, és itt van az ellenőrző pont. Igen uram, a személyi igazolványok. Ez a személyi igazolványom, az pedig a jogosítványom. Ki ez? Hol van a személyi igazolványa? Én vagyok az igazolványa. Nem látod, hogy az orrom olyan, mint az övé? Hogy a szemöldököm úgy ívelődik, mint az övé? Még a verejtékem csípőssége is ugyanolyan, mint az övé! Köszönöm, biztos úr, köszönöm! Szép a bajszod, istenemre, nagyon szép.

Induljunk! Bizony, az igazolványod lettem. Szeretlek, és felelős vagyok érted. Szeretlek, amikor aludni készülsz, vagy amikor ébredsz, vagy amikor teát kérsz mély álomból eszmélve. Szeretlek, amikor fáradtan térsz haza a munkából, leveszed

a cipőd, a zoknid, és kis orrunkban érezzük a lábszagod, elkülönítjük egymástól a fáradságtól és az állástól összeragadt lábujjaidat. Én osztottam be a testvéreim között a teendőket, magamra vállaltam a legnagyobb ujjat.

De az emlékeknél szebb a jelen, és a jelennél izgalmasabb, hogy repülünk, mint a nyíl. Természetesen nem akarod tudni, hova, a meglepetés, amiről nincs tudomásunk, az a legnagyobb öröm mindkettőnk számára. A tudás egyfajta bilincs, természetesen szerinted is egyfajta bilincs a tudás, a tudás az maga a megérkezés, és mi nem akarunk megérkezni, se te, se én. Én személy szerint állandóan csak kezdeni akarok, az életem végét is kezdésként akarom megélni, hiszen nem szeretem a véget. A vég ostobaság és szűklátókörűség. Milyen csodálatos mindig kezdeni, kezdeni a kezdéssel, és ez a kezdés egy másik komolyabb és élvezetesebb kezdés kezdete legyen.

Egy másik rendőr tűnik fel. Bódé. Nem félek semmitől, míg velem vagy. Te vagy az egyetlen a világon, akitől félttem. Te mindig ott voltál a házunkban; odakötsz, visszahúzol, akárhova megyek is, visszafordulok és visszatérek, mintha a házunkban lenne a gyökerem. Most viszont a gyökerem velem van. Én olyan növény vagyok, mely szabaddá vált és elindult. A rendőr úgy int a kezével, mint a fekete és a fehér szemafor jelez. Korábban soha nem voltam türelmetlen a rendőrökkel, most az vagyok. Miért vannak olyan sokan? Miért állítanak meg mindig? Tessék! A rendszám, a jogosítvány és az igazolvány. Tessék! Miért állítanak meg állandóan? Tessék! A rendszám, a jogosítvány és az igazolvány. Tessék! Miért hajolsz az orrodal közel az autóhoz, miért szaglászol? És hogy merészelsz kérdezni? Nem, uram, nem érzek semmilyen szagot, nincs itt semmi szag. Miféle szag?

Viszlát, hosszú orrú uram, viszlát.

Természetesen nem érti... Hogy nevezheti a szagodat, amit nem ismer, valami szagnak. Nem érti meg, amit én megértettem, hogy hozzám tartozik. Teljesen eggyé váltunk, drága apám! Annyira, hogy a szagod az én szagom.

Most szükségem van egy cigarettára. Nem veszed észre, hogy nem vitatkozunk, és hogy először fogadod el, előtted dohányzom? Miért vitatkoztunk? Miért ragaszkodtál mindig makacsul ahhoz, hogy a véleményemről lemondjak, és fejet hajtsak? Miért lázadtam mindig? Miért utáltalak néha? Miért kívántam még a halálotat is olykor, hogy megszabaduljak tőled? Képtelenség, hogy most is ugyanaz a személy lennék; most az vagyok, aki felfogja, hogy a teljes szabadságot birtokolja a létezésed és közelséged által, meghajolva mindaz előtt, amit teszel.

*

Te fiú! Töltsd tele a benzintankot, öntsél olajat is, és nézd meg a gumikat! Igen, úton vagyunk. Hosszú utazás, ha tudnád, milyen hosszú. Itt van a pénz, vedd el. Szag? Azt hiszem, ez a benzin szaga. Mi mondasz? Halott? Vigyen el az ördög téged! Ne álld el az utat, te gazember, tűnj el a szemünk elől!

Képzeld! Ez a szemét azt gondolja, hogy van egy halott velünk, amikor csak te vagy velem. Ez talán összeesküvés a rendőr és a benzinkutas között? Összeesküvés száz kilométeres körzetben?

Becsaptunk mindenkit. Nem így van? Milyen jó néha rászedni a többieket!

Ennek a városnak elment az esze. Ahova megyünk, az embereknek leesik az álla a döbbenettől, és a szemüket meresztik a látóhatárt kémelve. Mielőtt hozzájuk érünk, már messziről megérik a szagot. Miután elhagyjuk őket, rohannak utánunk kiabálva: Hulla! Képzeld, téged akarnak – holott te élsz! – eltemetni, mint egy holttestet. Lehetetlen, engem kell meggyilkolniuk, mielőtt téged elkapnak, hiszen az elvesztésed a halálom, eltűnésed a végem volna, és én gyűlölöm a véget, amint tudod... gyűlölöm, gyűlölöm.

*

A következő várost elhagyták a lakói, mielőtt megérkeztünk, biztosan a szag – ahogy állították – eljutott hozzájuk, mielőtt odaértünk volna. Nem baj, tényleg nem baj. Elég, hogy velem vagy, így velem van az egész világ, nem számít, hogy a városokat a lakói elhagyják, a falvak és a tanyak kiürülnek, elég, hogy velem vagy. Te vagy én... te vagy a múltam, és én csak a jelened vagyok... és az egész jövő a miénk. Lehetetlen, hogy hagyjam, hogy elfogjanak, hogy megöljenek, meggyilkoljanak téged.

*

Úgy tűnik, valami hiba történt, én is elkezdtem érezni a szagot. Nem, ez nem a cipőd, vagy a zoknid szaga, levettem és kidobtam az ablakon. Ez a szag erősebb, mint a tavasz, a virágok és a nyári este illata. Erősebb nálad és nálam, talán minden élőlénynél is erősebb.

Bocsánatodat kérem! De én már nem bírom tovább... a szag az orromon át koponyámba hatol, a lelkemet megüli, fojtogat. Az a rettenetes, hogy te, kedves, drága apám, te vagy a forrása. Menekülnek az emberek tőlünk, minden élőlény, a legyek is elmenekülnek, előlünk menekülnek. Magam se bírom tovább.

*

Annak ellenére, hogy te is utálsz, és én is utálok, ha valami véget ér, egyszer a végnek el kell jönnie. Nekem választani kell. Igaz, hogy ellenemre van, nincs hozzá szívem, se lelkem, se erőm, de ez a szag borzasztóbb, mint a halál. Inkább haljak meg, csak ne érezzem ezt a szagot, ha éreznem kell egy pillanattal tovább, meghalok, lélegzetem már akadozik, a lélek távozni készül belőlem. Nincs menekvés, vagy az én életem, vagy a te halálod. Nincs menekvés, be kell végezned, hogy kezdődjek én.

*

Elhagytalak... szándékosan az úton hagytalak... az autóban hagytalak, mit sírként vagy kriptaként hagytam neked. Én itt vagyok, folytatom egyedül az utazást, gyalog megyek, nagyon szomorú vagyok az elválás miatt. De, és ez a kínos, boldog vagyok, ugyanis megmenekültem tőled, boldog vagyok, hogy elhagytalak, otthagytam az autót neked. Már az is boldoggá tesz, hogy gyalog megyek, mélyet szippantok a levegőből, a tiszta levegőből, amelyben egyáltalán nincs az az átkozott, drága szag... a te szagod.